446

CEL DE-AL III-LEA CONCURS
NAȚIONAL DE ANTICIPAȚIE

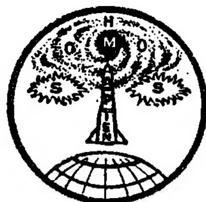
DAN D. FARCAȘ

PRELUDIUL DE FOC

446

Un bilanţ al visurilor

DAN D. FARCAŞ

—PREMIUL al-III-lea la Concursul naţional de anticipaţie

Preludiul de foc

MARCEL LUCA

Planeta fără pterodactili

ANAVI ÁDÁM

BIBLIOTECA UNIVERSALIS

EMANUEL REICHER

Cronică (en passant fantastică) a şahului (XXIII)

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: SERGIU NICOLA
(premiul I la Concursul „Grafica-2000", „Timişoara viitorului")
Desenul interior: AUREL BUICULESCU
Portrete: NICU RUSSU
şi ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

DAN D. FARCAŞ

S-a născut în anul 1940 la Reşiţa, unde a făcut şi studiile medii; absolvent al Facultăţii de matematică şi fizică din Timişoara, lucrează din 1962 nemijlocit în domeniul calculatoarelor electronice, la început la Institutul politehnic din Timişoara, iar din 1967 la CEPECA (în cadrul Academiei „Ştefan Gheorghiu" — Bucureşti). A publicat, în reviste de specialitate din ţară şi străinătate, mai multe lucrări în domenlul utilizării calculatoarelor electronice. Este autorul unor articole de popularizare din revista „Ştiinţă şi tehnică" şi al volumului „Ce limbaje cunosc calculatoarele electronice" (Editura didactică 1971).

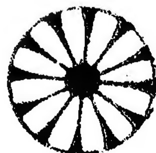
In perioada petrecută la Timişoara i-au apărut în colecţia noastră, sub pseudonimul DAN ARCAŞU, povestirile: „Vega", „Sfinxul din Crucea Sudului" (nr. 277), „Marea Spirală aşteaptă", „Poveste despre cosmonaut" (nr. 299).

Cititorii din străinătate pot face abonamente adresîndu-se întreprinderii „ROMPRESFILATELIA" — Serviciul import-export presă —, Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64-66, P.O.B. — 2001.

Colecţia „POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE" editată de revista

Ştiinţa şi Tehnica

Anul XIX — 15 iunie 1973

Preludiul de foc

de DAN D. FARCAȘ

Premiul al III-lea

Zbura deasupra cîmpiei despicînd palele de ceață sîngerie. Era fericit. În fața lui uriașul turn elicoidal îl aștepta.

Eliberat de povara văzduhului, păși pe lespezile umede cu sentimentul învingătorului întors în mijlocul celor dragi. În zare — lanțul de munți binecunoscut, cu văile sale în formă de canioane, invadate de vegetația luxuriantă, cu cotloane de apă cristalină sub pereții de stîncă încinși de soare, văi pe care de atîtea ori le-a străbătut cu prietenii. În partea cealaltă — ruine rămase din ere imemorabile închipuiau cetăți și acum inexpugnabile prin sălbăticia lor. Dintr-un hotar în altul, din uriașe clădiri translucide, într-o nesfîrșită varietate de forme, izbucneau simfonii de lumini multicolore. Pe căi pămîntești și aeriene alunecau nălucile de metal auriu purtînd oameni.

Era fericit deoarece înțelegea noima tuturor acestor minuni, deoarece toți știau aceasta și îl prețuiau.

Trecu ușor pe sub poarta parabolică a turnului și din holul cu pereții sidefii se angajă de-a lungul giganticei scări spirale. O mai urcase poate de o sută de ori, dar niciodată nu reușise să se împlinească de măreția unică a perspectivei. În dreapta și stînga — semne tainice din linii de foc, pe care a ajuns să le cunoască pe de rost, și încăperi din care se deschideau tot atîtea lumi. La început fusese zguduit de vederea lor, acum, alunecînd printre ele, sufletul i se umplea de sentimentul răcoros al unei încrederi nețărmurite.

Se apropia de culme. Șovăi din urcuș. Inima începu să-i bată cu putere. Un sîmbure de lumină cobora într-un vîrtej orbitor, lărgindu-se, învăluind totul cu o beție fierbinte. Era EA. Își întinseră mîinile privindu-se în tăcere. În calea lor se deschiseră, una după alta, porți nenumărate de taină și dor.

Se zidiră și pieiră lumi, sori se petrecură în cenușă născînd noi sori, ei doi, pe tărîmul ocolit de timp, erau mai presus de rînduielile lumești.

. . . .

Într-un tîrziu se întîmplă însă ceva, ca o boare neliniştită, ca un fîlfîit de pasăre. O durere ascuţită îi dilată ochii. Parcă orologiile tuturor galaxiilor se puseseră în mişcare cu un ţăcănit asurzitor. Întinse mîinile să se cramponeze de EA, de un obiect fix, de orice. Zidurile însă se topiră unul într-altul, podeaua alunecă într-o parte sub picioarele sale, degetele crispate nu mai apucară decît vidul. Ochii El se pierdură după văluri din pînză de păianjen, buzele ei chemînde le înghiţi depărtarea, iar braţul întins să-l ajute rămase suspendat în gol.

Urmă prăbuşirea în negură.

Îi era greaţă. Capul îl durea îngrozitor. O convulsie de vomă îl îndoi ; nu se petrecu însă nimic. Îşi aduse brusc aminte că n-a mai pus nimic în gură de aproape douăzeci şi patru de ore.

Prin geamurile imense ale laboratorului 3 020 clipeau luminiţele depărtate ale oraşului. Prin întuneric se ghiceau plopii monumentali din grădina institutului de peste drum. Pe şoseaua care părea un rîu de lavă zburau în ambele sensuri vehicule de mică altitudine. Îşi scoase cu greutate casca, legată cu fire suple de dulapul din faţa pupitrului, pe care acum luminiţele executau un cuminte joc ciclic. Era transpirat şi se simţea sfîrşit de oboseală, deşi stătuse cufundat într-un fotoliu aidoma celor mai moderne, utilizate pe navele de mare acceleraţie. În minte i se învălmăşeau cuvinte şi imagini pe care nu reuşea să le orzanizeze în gînduri. Simţea o sfîrşeală fără margini, ştia totuşi că mîine o va lua de la capăt...

Se ridică într-un tîrziu, mai degrabă sub impulsul elementar al foamei şi al somnului. Încuie cu grijă laboratorul, străbătu în lung culoarul luminat odihnitor : paşii săi păreau de pisică pe pardoseala organică, absorbantă. Ascensorul pneumatic îl prăbuşi literalmente, străbătînd cele treizeci de etaje pînă la parter în cîteva clipe.

Lăsă cheile pe panoul din camera dispecerului de serviciu ; acesta, un tînăr doar cu cîţiva ani mai în vîrstă decît el, îl privi aproape cu reproş :

— Salut Cosmine ! Ies experienţele ?

— Da... se pare că da... deşi...

— Ar trebui să te odihneşti mai mult. În ultimele luni, de cîte ori sînt de serviciu, eşti mereu ultimul care pleci. Şi să ştii că de o vreme nu arăţi prea bine...

Abia cînd ieşi în faţa porţii îşi dădu seama, după traficul neobişnuit de degajat, că trebuie să fie foarte tîrziu. Teii din parcul care se întindea pînă la şosea îşi scuturaseră de-acuma florile. Zidurile clădirii şi plăcile aleilor păstrau încă în răsuflarea lor ceva din arşiţa zilei trecute.

Opri o cabină goală a benzii de transport în comun, se trînti pe unul dintre fotolii, formă codul punctului de coborîre și în cîteva secunde deveni o particulă pierdută în șuvoiul complicat din arterele și venele metropolei.

Dimineața, roua depusă din belșug pe iarba peluzelor prevestea o zi și mai călduroasă decît cea precedentă. Dispecerul din tura de la 8 la 12 era, nu se știe din ce motiv, foarte bine dispus ; cînd îl văzu însă pe Cosmin, lui o mină preocupată :

— Cheia e la profesorul Izverceanu.

— A sosit ? ! ! Dealtfel era de așteptat...

— Ți-a lăsat vorbă, cînd vii să treci pe la el în cabinet.

— Mi-a lăsat vorbă... ?

Se întoarse cu o mișcare șovăitoare, fără a mai aștepta întărirea știrii primite. Peste un minut era în fața ușii glisante albe, care se dădu la o parte fără zgomot, înainte ca el să apuce să schițeze vreun gest.

— Bine te-am găsit, Cosmine !

Cel salutat rămase o clipă încremenit în cadrul ușii.

— Bine ați venit... nu mă așteptam ca amîndoi... tu, Simioane ?

Profesorul Izverceanu schimbă un zîmbet cu bărbatul așezat în fotoliul de lîngă masa lui. Apoi se adresă amîndurora.

— Cred că nu v-ați mai văzut de mult.

— De vreun an și mai bine.

— Cam mult pentru niște frați ; ce să-i faci... pasiunea profesională ne obligă uneori la sacrificii. Dar stai jos, Cosmin, trebuie să sărbătorim revederea. Un coleg din Peru mi-a dat un suc formidabil, preparat dintr-o plantă care nu crește decît într-o regiune a Anzilor. Localnicii îi atribuie tot soiul de virtuți miraculoase ; l-am luat de fapt pentru analize, dar sigur nu se întîmplă nimic dacă îl gustăm.

Scoase o sticlă de o formă ciudată, arhaică, dintr-un compartiment al dulapului-bibliotecă din spatele biroului și servi băutura în trei cupe de lut ars.

— Și spune, Cosmin, cum mai merg studiile ?

Întrebatul își trecu degetele prin părul bogat. Il enerva că începe dăscăleala, îl enerva că transpirația palmelor îi trăda tulburarea. Încercă să răspundă cît mai degajat.

— M-am simțit cam obosit și mi-am luat anul acesta vacanța ceva mai devreme. Cred că nu e nici un păcat... mai sînt și alții...

— Nici cu lucrările de laborator nu ai avansat cine știe ce. Microscopul hiperonic n-a mai fost folosit de cîteva luni...

Profesorul se ridică și apăsă pe un buton. Peretele din față se desfăcu în plăci subțiri care se încălecară alunecînd în lături, descoperind incinta laboratorului.

— În schimb se pare că ai dat o atenție neașteptat de mare psihostimulatorului. Știai că e imprudent, e un prototip neexperimentat, pot să apară efecte imprevizibile...

Zărind panoul pe care luminițele continuau să clipească și casca lăsată de aseară pe masă, Cosmin avu pentru o clipă senzația că se sufocă. Singura salvare era să se arunce în scaunul operatorului și să se conecteze la „stimulator". Își imagina ca pe-o nesfîrșită beție apăsarea clapei care-i putea dărui minunea unei călătorii de zece sau douăsprezece ore în lumea tulburătoare care îl aștepta pe tărîmul de dincolo de luminițe, în lumea aceea care ne devansase cu mii de ani, față de care tot ce era dincoace era lut și cenușă. Se abținu cu o sforțare supraomenească, dar efortul îi secătui toate celelalte stavile sufletești ; se pomeni, fără ca să-și fi dat seama cum începuse, vorbind despre lumile pe care le vizitase, despre ființele aflate acolo, despre tot, absolut tot ; era primul om care realizase o astfel de legătură, trebuia, era de datoria lui, să afle totul, să exploreze cît mai mult, să obțină dovezi palpabile, definitive ; sarcina aceasta era mai importantă decît toate structurile moleculare nesfîrșite, ucigătoare, pe care trebuia să le descifreze la microscop.

Între sprîncenele profesorului se adînci o cută, părea că își găsește greu cuvintele.

— Sigur, nu trebuie să eliminăm nici o ipoteză, chiar dacă e puțin probabilă, dar...

Simion, care se apropiase între timp de aparat, urmărea discuția puțin nelămurit.

— De fapt, la ce urma să servească ? Pe ce principiu funcționează ?

Cosmin ar fi vrut să explice el, dar se opri văzînd că profesorul are aceeași intenție.

— Psihostimulatorul, numele e cam impropriu, o să înțelegi imediat de ce, dar n-am găsit la repezeală ceva mai potrivit, realizează o inhibare selectivă a zonelor verbale din scoarță, nu numai a lobilor frontali, e mult mai complicat... ei bine, în felul acesta, tot universul de imagini care zace robit în sufletul nostru de la Altamira încoace scapă de sub tirania, da, da, tirania, am zis bine, deci de sub tirania modelului verbal al lumii, existent în mintea noastră, de sub tirania a cel puțin trei miliarde de neuroni inhibitori ; în stare de trezie, noi nu mai reușim să ne reprezentăm mintal toate elementele unei imagini în mod simultan ; de fiecare dată ceva îți scapă ; vezi, în vise imaginile sînt deja mult mai clare ; rari aceia, în general artiști, care reușesc într-o viață de om să se debaraseze, prin forțe proprii, de o sutime din această povară. Ei bine, acest aparat te eliberează în întregime, evident însă controlat, numai controlat ; poate servi de minune pictorilor sau muzicienilor, de pildă, sau la alte arte care nu folosesc cuvîntul.

Simion zîmbi, dînd din cap în semn că a priceput :

— Asta îmi aduce aminte că, după statistici, înapoiații mintali sînt cei mai buni receptori pentru transmisiile telepatice.

Profesorul păru o clipă descumpănit :

— Improbabil, foarte improbabil, aș zice chiar exclus ; legături telepatice ? Pe ce distanțe ? Prin ce mediu ?

Simion ridică mîinile zîmbind :

— Cunoști vorba aceea „căile lui Allah sînt de necuprins pentru mintea muritorilor". Poate prin dimensiunea a cincea...

Cosmin auzea discuţia ca prin nenumărate perdele de vată ; simţea un îndemn să-i împingă pe cei doi în cabinet, ca să-şi termine acolo savanta conversaţie ; să zăvorască toate uşile, toţi pereţii glisanţi şi să răspundă şoaptelor care-l chemau tot mai insistent, cînd poruncitor, cînd rugător...

— Ce ai, nu te simţi bine ? ! !

Ameţise doar pentru o clipă. Dar nu era nimic, oricui i se poate întîmpla...

— Cred că ar trebui să te odihneşti. Să ştii, Simioane, că fratelui tău ultima analiză medicală generală, de acum două săptămîni, i-a ieşit mai mult decît îngrijorătoare. Mă mir cum de a reuşit să evite pînă acum internarea într-un sanatoriu...

Un sanatoriu ! ? Gîndul îl străbătu pe Cosmin din creştet pînă în tălpi aidoma unui şoc electric, curăţindu-l de orice urmă de oboseală. Se ridică cu o mişcare hotărîtă, o privire involuntară care îi alunecă spre stimulator fu sezizată însă de profesor.

— Dealtfel, şi aparatul a fost suprasolicitat. Nu fuseseră executate o serie de circuite de protecţie ; aşa cum era, nu era permis să funcţioneze mai mult de o oră, două. Testele de verificare pe care le-am făcut înainte de venirea voastră arată că unele componente au cedat. Trebuie să demontăm o bună parte din unităţi ; dealtfel, am descoperit şi cîteva mici erori de concepţie pe care va trebui să le înlăturăm. Va mai trece un timp...

Cosmin rămase prostit, cu privirile în gol.

— Nu, nu se poate... e imposibil...

Se repezi la claviatura binecunoscută şi formă apelul. Nu răspunse decît jocul ciclic, idiot, al luminiţelor. Legătura murise. Ţipă aproape.

— Trebuie să refaceţi aparatul ! E o şansă unică !

Profesorul clătină blînd din cap :

— Nu cred că e posibil în viitorul imediat. Sînt multe componente defecte. Trebuie să te odihneşti, eşti epuizat complet. Pe urmă vom discuta tot ce e de făcut, amănunţit ; vom repara aparatul împreună...

Cosmin se simţea strivit ; ştia că profesorul minţea, ştia că e suficient ca să restabilească undeva o legătură şi aparatul ar funcţiona din nou. Dar profesorul nu voia...

— Spuneţi că nu-i adevărat ! E o crimă ! Era o şansă unică... Nu erau nişte halucinaţii aşa cum credeţi, cunosc acolo fiecare pietricică, fiecare fir de iarbă, e monstruos să pierdem o lume întreagă doar pentru că sînt puţin obosit...

Se repezi să acţioneze în neştire butoanele. În ce ordine ? Era un număr nesfîrşit de combinaţii...

Auzi, ca din fundul unei caverne, de undeva de departe, de dincolo de umărul său.

— ... e mai bine aşa, trebuie să te odihneşti... altfel te distrugi... vom discuta mai tîrziu...

Nu-şi mai aminti ce a urmat. Luneca într-o cabină a benzii de transport în comun împreună cu un cetăţean care-l privea îngrijorat şi-l întreba a nu ştiu cîta oară :

— Spre Gara de Nord, nu ?

Răspunse mecanic, fără să reflecteze prea bine la ce spune. Privi îndărăt ; în șuvoiul de vehicule care țîșnea printre teii ninși cu cenușă veneau Simion și Izverceanu însuși. Traficul avea o viteză constantă ; nu-l puteau ajunge, dar nici el nu se putea îndepărta de ei. Fără îndoială că ei stabiliseră ca punct de reper al ghidajului automat chiar vehiculul în care se afla el.

Cabina devie pe o linie secundară și se opri pentru o clipă. O rupse la fugă spre peroane. Avea un avans de douăzeci sau treizeci de secunde. La peronul nouă luminița semnalizatoare anunța, prin clipiri din ce în ce mai dese, plecarea iminentă a unui tren. Se repezi în direcția aceea îmbrîncind două persoane distrate. Abia trecu prin dreptul celulelor fotoelectrice că în spatele său se și închise trecerea cu un clinchet metalic sec. Sări din fugă în ultimul vagon ; mai avusese răgaz să-i vadă, înainte ca garnitura să se urnească din loc, pe urmăritorii săi agitîndu-se la capătul peronului. Peste un minut cursa, sorbită de cîmpul magnetic tubular, depășea deja blocurile cartierelor mărginașe, îndreptîndu-se ferm spre nord-vest. Cosmin înregistră distrat informația de pe panourile luminoase aflate deasupra ușilor : „TIRGOVIȘTE 10 MINUTE". Se așeză la întîmplare ; simțea nevoia să se odihnească ; în ciuda aerului condiționat avea senzația că se înăbușă — oare din cauza alergăturii ? Lumina zilei și fuga peisajului îi apăsau tîmplele și îi umpleau gura cu un gust de leșie. Dacă era cu adevărat bolnav ? Gîndul îi evocă însă imediat un altul care-l făcu să-și îngroape involuntar fața între pumni. Încercă să cîntărească lucid situația — era stupidă și fără ieșire ; găsise o cale regală către adevăr și în loc să i se recunoască aceasta era invitat să persevereze în corvoada ucigătoare cu microscopul și la buchisirea unor cunoștințe care peste douăzeci sau treizeci de ani nu vor mai avea nici o valoare.

Se gîndi o clipă să se întoarcă la profesorul Izverceanu... poate îl va convinge să refacă aparatul ; dar profesorul era catîr și încuiat, știa prea bine ; niciodată n-ar fi abdicat de la o hotărîre luată : ba l-ar mai fi trimis și la „tratament" cine știe unde — parcă ar fi o așa tragedie, la vîrsta lui, un pic de oboseală. Deci nu era nici o ieșire ; urma ca hazardul să hotărască... Poate că ar fi interesant să se ascundă undeva, într-un loc neștiut de nimeni, să încerce să pună pe hîrtie tot ce a văzut dincolo. *Desigur, nu se aștepta ca însemnările sale să facă vîlvă, dar poate s-o găsi cineva să-i acorde credit, poate s-ar putea declanșa o campanie care să-l silească pe profesorul Izverceanu să cedeze. Poate-l va ajuta și Simion, îngrijorat de dispariția lui...*

Stătuse așa, încovrigat în sine, un minut, poate două ; o vorbă aproape șoptită, șăgalnică dar caldă, îl făcu să tresară.

— De ce ești necăjit ?

Ridică ochii ; nici nu observase că în fața lui erau așezate trei fete, foarte tinere, cu părul lung, după ultima modă, cu o îmbrăcăminte de vară care le lăsa dezgolite brațele și picioarele.

— Doar dacă nu sîntem indiscrete, completă întrebarea o altă voce, mai voalată.

— Are ochi interesanți — spuse a treia aproape chicotind —, păcat doar de cearcănele acelea urîte.

Cosmin vru să riposteze, dar nu i se dădu răgaz, că prima voce i se adresă din nou :

— Lasă-mă să ghicesc ; să-mi spui dacă-i adevărat sau nu ; prietenii tăi au plecat în excursie, iar tu ai pierdut trenul pentru că aseară te-ai culcat tîrziu și n-ai putut să te trezești.

Cosmin zîmbi involuntar. N-avea nici un rost să le povestească adevărul ; l-ar trata ca pe un nebun. Preferă să mintă.

— Să zicem că aveți dreptate.

— În cazul acesta mi se cuvine un premiu ! Și dacă-mi dai voie să-l și stabilesc...

— Dacă îmi stă în putere, sînt de acord să ți-l ofer.

— Nu va fi ușor, dar poți să încerci — să nu mai fii așa de bosumflat.

— Te putem ajuta și noi, spuse vocea chicotită.

— Încotro mergi ? întrebă vocea voalată.

Cosmin ezită o clipă.

— Nu cumva ai luat-o la întîmplare ?

— Ca un vagabond !

— E romantic, devine interesant ! !

— Îl luăm cu noi ? Tot n-avem băieți destui la dans diseară...

— Vai cîtă vorbărie ! Nu-i lăsați bietului răgazul să răspundă.

— Sus, la Baza Mușetescu, în Făgăraș. Vii ?

Cosmin își mușca buzele — iată, în locul lumii furate i se oferă o reuniune tovărășească. Se strădui totuși să nu se trădeze.

— De acord !

— Atunci, zise vocea voalată, echiparea ! Coborîm.

Deasupra ușii scria cu litere luminoase : „CÎMPULUNG-MUSCEL, 2 MINUTE".

Profesorul Izverceanu și însoțitorul său treceau agale pe sub bolta umbroasă a bătrînului parc din fața Gării de Nord. Insula de verdeață contrasta în mod pitoresc cu uriașa țesătură aeriană de șosele care se focalizau în acest punct și pe care circulația ametitoare, dar silențioasă, complet automatizată, nu înceta nici o clipă.

— E în societatea a trei fete — spuse profesorul privind aparatul pe care-l ținea în palmă — momentan urcă cu o navetă de-a lungul liniei de energie magnetică, spre centrul Mușetescu.

— Centrul de comunicații spațiale ! Ce coincidență !

— Sînt convins că e neintenționată. Îmi pare rău că emițătorul spion i l-am agățat în grabă ; nu pot urmări clar tot ce discută.

— Am cîțiva prieteni acolo. Vor avea sigur grijă de Cosmin. La capătul aleii e un videofon, îi voi chema chiar acum ; îi voi ruga să-i preia și fișa medicală... Cosmin continuă să fie un copil căruia îi place răsfățul... cred însă că de data asta am fost prea duri cu el.

— Poate ; dar nu aveam altă ieșire ; stimulatorul devenise pentru el un veritabil drog. *Am aflat că de luni de zile stătea ore întregi, în ultima vreme practic tot timpul zilei, conectat la el.*

Aparatul suprasolicită, deci, implicit, secătuiește anumite resurse psihice. Dacă nu interveneam noi ar fi apărut modificări ireversibile în sistemul său nervos. Chiar așa e într-o stare destul de delicată. Iar dacă-l obligam să stea cu noi starea lui s-ar fi agravat mai mult. Singura soluție era un șoc, o schimbare bruscă, indiferent de ce fel, doar să fie convins că el a vrut-o, o activitate care să-i producă satisfacții *prin rezultatele obținute... Eram convins că oriunde ar merge va găsi oameni să-l înțeleagă, să-l ajute...*

— Și dacă totuși n-ai avut dreptate cu efectul instalației asupra lui ? Dacă totuși s-a petrecut ceva care n-a fost prevăzut în calcule ?

Profesorul clătină din cap sceptic :

— Toate lumile de care vorbește există doar în el, în mintea lui. Aparatul nu are alt rost decît să exploreze unghere ale propriului psihic, care altfel ți-ar rămîne ascunse pentru totdeauna. Turnul elicoidal, de pildă, de care vorbea, nu era decît molecula de acid dezoxiribonucleic pe care trebuia s-o studieze la microscop, mărită la dimensiuni monstruoase. N-ai auzit de descoperiri sau opere de artă care s-au născut în vis, după ce în trezie păreau închise toate drumurile ? În cazul aparatului nostru, acest efect este — mai bine zis va fi — exploatat la maximum.

— Te înțeleg foarte bine. Dar dacă totuși ?

În munții Făgărașului doar șase vîrfuri ating sau depășesc 2 500 metri, între ele, cel mai răsăritean este cel al muntelui Mușetescu. Centrul de comunicații spațiale, construit cu cincisprezece ani în urmă, seamănă cu un uriaș T cu laturile de o jumătate de kilometru, adăpostind laboratoare în care lucrează circa o mie de oameni, înconjurat de o pădure de rețele și suprafețe metalice, coborînd pînă în văile glaciare ale hîrtoapelor Leaotei și la izvoarele Rîului Doamnei, sorbind și expulzînd neobosit semnale electromagnetice.

La sosire Cosmin s-a supus formalităților de rigoare : cartela sa de identitate a fost înregistrată de calculatoare în fișierele de evidență, i sa dat o brățară care-i măsura și transmitea în permanență, la un centru de triere a informațiilor, parametrii stării de sănătate, în fine, i s-a repartizat o mică, dar prietenoasă „cameră de tranzit". Ideea controlului medical îl agasă un pic, se gîndi însă imediat că la urma urmei pentru oboseala lui nu are de ce să fie prea grav pedepsit.

Fetele erau amabile, sporovăiau tot timpul, îl purtau dintr-un laborator în altul încercînd să-i explice în ce consta munca la centru ; în fața ochilor săi se învălmășiră ecrane în șir obsedant, văzute din tubul transparent de vizitare, stații cosmice, hărți, pămîntene sau planetare cu liniile fenomenelor electromagnetice, geologice, meteorologice, traiectorii de nave, sute de luminițe colorate, cifre în veșnică prefacere, căutătura pătrunzătoare a vreunui cosmonaut din expedițiile cu participare românească, frînturi de conversații, radiotelescopul de pe Ceres, semnale care nu deveneau decît fîlfîiri și explozii de lumini sau pîrîituri fără formă, operatori concentrați în fața pupitrelor de comandă, ordine scurte

care schimbau parametrii aparatelor. Fetele se opriră în fața unui singur ecran care desena hieroglife de neînțeles; vorbiră ceva, aparent fără noimă, apoi tulburate, se întoarseră către Cosmin.

— De vreo zece ani e pentru prima dată că se captează așa ceva... „semnale organizate de origine necunoscută"...

— Ne porți noroc — adăugă zîmbind jucăuș stăpîna unei perechi de ochi foarte albaștri.

Fetele se scuzară, trebuia să se despartă pentru o oră; își fixară o întîlnire în „club".

Cosmin se scutură anevoie de povara a două sau trei încăperi care nu se deosebeau cu nimic de celelalte. Cerul gurii i se uscase. Toată stațiunea i se păru dintr-o dată ca din pîslă, o repetare nesfîrșită, epuizantă, de scări și stîlpi. Simțea nevoia să se oprească, să se încolăcească în sine, să răspundă unei chemări dureroase, dar nespus de dulci, care-i urca din toate ungherele ființei. Își înăbuși însă ispita continuînd să pășească mecanic, mușcîndu-și buzele pînă la sînge. La urma urmei nu era un obsedat!

...Terase și trepte, coloane și trepte care te furau pînă la cer sau pînă mult sub stîncă. Palmieri și pietre, ferestre imense de sticlă și luminițele calculatoarelor... Oameni care se grăbesc cine știe unde, cu mine preocupate. La fiecare pas — dispozitive de conversat cu calculatoarele, prevăzute cu claviatură și ecran, plasate aparent la întîmplare. Ocoli un stei rămas din inima muntelui și zidit între pereții de beton; dincolo, albastrul cerului, filtrat de cupola de sticlă organică, se oglindea în apa unei piscine; alături, pe gazonul sintetic, se făcea plajă. Culorile din jur vibrau, îl ardeau; se strecură pe o alee, frunzele îi mîngîiau umerii...

Apoi din nou trepte; nici o scară rulantă, nici un lift, nici un culoar magistral, doar terase, săli suspendate, loje încărcate cu bronz sau catifea, marmură sau blănuri artificiale, mozaicuri, fresce, sculpturi din fascicule colorate de lumini, colțuri care invitau la schimburi de opinii sau meditație, iederă și frunze de palmieri... O promenadă lată, cu bănci sub umbrar, de-a lungul unui șirag de bazine-acvariu, cu bordura din lespezi enorme de granit... În cavitățile de sub promenadă descoperi cu încîntare o bibliotecă de modă veche, cu cărți și reviste tipărite, alături bineînțeles de modernele dispozitive de informare cu ecran. Se angajă pe o aripă laterală și, după ce străbătu o încîlceală de încăperi cu aspect ciudat, se pomeni într-o sală imensă, aparent părăsită, capitonată cu piramide spongioase. Între aparate cu destinație necunoscută observă și cîteva instrumente muzicale.

. . . .

Pe una dintre terasele „clubului", în dreptul imensei ferestre panoramice privind spre Cheia Bîndei, reîntîlni fetele. Purtau acum o salopetă-uniformă izotermă, mulată pe corp, iar pe piept o insignă dreptunghiulară cu însemnele secției de astrofizică, însoțită de un număr matricol. Hotărîră să ia masa la un „punct de servire" aflat chiar la capătul promenadei; pe rînd își prezentară aparatului cartela de identitate și formară codul mîncărurilor dorite. Fiecare fel se prepara instantaneu și era individualizat, ținînd cont de înregistrările medicale și de alimentele consumate înainte. Fetele se distrau nemaipomenit deoarece rațiile, dinadins

exagerate, pe care le solicitau, erau însoţite de avertismente privind menţinerea siluetei. Cosmin înţelese imediat, după gustul neobişnuit al bucatelor, că, în schimb, el era tratat cu medicamente.

În timpul mesei conversară despre munca din cadrul staţiei, despre serbarea care urma să aibă loc diseară, despre cursurile universitare, abia încheiate, pe care le ţinuseră cîteva somităţi în domeniile astrofizicii, cosmonauticii şi teoriei informaţiilor, aceleaşi care în restul zilei dirijau activitatea centrului. Din personal aproape jumătate erau studenţi.

Terminînd prînzul, transmiseră, prin intermediul unei claviaturi aflată chiar pe masă, aprecierile asupra meniului, către fişierul de „gusturi individuale". Una dintre fete propuse o plimbare.

— Ai mai fost la lacul Urlea ?

Nu putea fi vorba să le refuze. Traversară aripa de est pînă la sala-tampon care amintea în mod plăcut de holul unei cabane. Afară era soare, doar dinspre Ardeal tîra, din cînd în cînd, vîntul cîte o zdreanţă albă de nor. Paşii călcau pe iarba moale şi foarte măruntă, ocolind aleea betonată.

Calea părea că se termină în faţă în văzduh, fără nici o continuare. Cosmin zîmbi amar în sinea lui, gîndindu-se cît de bine simboliza acest drum situaţia în care se afla. Nu auzi nimic din conversaţia purtată cu zece metri mai în spate.

— Uff ! Nesuferit mai e şi ăsta ; n-am întîlnit unul mai bosumflat şi mai închipuit ! Păcat că n-are rucsac ; i-aş fi vîrît de mult un bolovan în el...

Dincolo de releul de pe vîrful „La Fundul Bîndei", într-o ambianţă pietroasă şi sălbatică, se desprinde abrupt spre dreapta poteca în serpentină ce ajunge la tăul Urlea, prins în montura unui haos de stînci pătate de licheni, dintre care doar ici-colo răsare un smoc de jnepeniş sau o palmă de pajişte. În timpul coborîrii îi ajunse din urmă, chiuind zgomotos, un alt grup plecat de la centru ; fetele făcură prezentările de rigoare ; unul dintre băieţi părea să se intereseze în mod deosebit de Cosmin.

— Spuneai că eşti biolog ?

— Da ! De fapt, eram... Mai bine zis studiez încă...

— Mie poţi să-mi spui Geo ; toţi îmi zic aşa. Mai stai pe la noi ?

— Nu ştiu, nu m-am decis încă ; sînt în concediu şi n-am nici un plan anume.

Săriră peste cîteva stînci, dincolo de care urmă un plai îngust, coborînd pînă la oglinga înfiorată a apei. Una dintre fete, rotindu-şi din fugă părul blond, strigă la ei :

— Vrei să ne furi ursuleţul ? Vezi că muşcă !

Se opri o clipă zîmbind a şagă şi privi drept în ochii lui Cosmin. Acesta roşi pînă în vîrful urechilor, în timp ce celelalte două fete izbucniră în rîs. Geo se făcu însă că n-a observat nimic.

— Dacă mai stai cîteva zile poţi să ne dai o mînă de ajutor. Eu lucrez la un grup mic „de dezvoltare" la limbaje de comunicare cu alte civilizaţii. Mă refer la posibilitatea de a emite semnale despre noi către alte lumi şi, dacă va fi cazul, la descifrarea unor mesaje venite de la alte civilizaţii...

Cosmin zîmbi din nou a pagubă, numai sieşi. Toată munca aceasta de furnică ar putea fi măturată dintr-o singură mişcare, aşa cum a fost despicat nodul gordian.

. . . .

Luciul lacului Urlea tremura crestele întoarse. Vîntul subţire nu înceta nici o clipă. Suprafaţa pietrelor era aspră ; paşii iscau din clătinarea lor vibraţii dogite, pătrunzătoare. Tot acest peisaj, pe care l-a mai trăit cu siguranţă în trecut, îi semănă dintr-o dată în suflet o bănuială îngrozitoare — dacă profesorul Izverceanu avea totuşi dreptate ? Dacă nu era decît o repetare nesfîrşită a unui vis ?

... Geo continua să-l convingă.

— Am ajuns în cele din urmă la concluzia că o civilizaţie trebuie să-şi comunice cartea de vizită cea mai pregnantă şi cheia acestei cărţi de vizită se află undeva în codul genetic ; nu avem însă deocamdată concursul nici unui biolog ; iniţial nu era prevăzut să avem şi biologi la centru, acum am cerut, dar specialiştii buni au mare căutare datorită campaniei de reorganizare genetică a biosferei; despre asta ştii, probabil, mai multe decît mine; deocamdată avem doar promisiuni. Ne-ai putea fi de un mare folos.

Tot timpul urcuşului, Geo, dovedind o remarcabilă adaptare la munte, îi explică în ce constă problema, invitîndu-l să-i facă o vizită în laboratorul în care lucra, îndată ce vor sosi la bază. Cosmin îl asculta tăcut, cu respiraţia reglată după paşi, atent să nu calce alături de potecă. Din cînd în cînd, căuta, stîngaci, să răspundă tachinărilor care nu conteneau din partea celor trei fete. Din cînd în cînd, doi ochi neverosimil de albaştri...

Noaptea coborî fantastică. De ani de zile nu mai văzuse Cosmin atîtea stele. Orizontul, spre sud, era învăpăiat de luminile oraşelor de la poalele lanţului de munţi, topite într-o singură linie. Mai încoace nu se vedeau decît luminiţe răzleţe. La zenit, atîrnată de voalul Căii Lactee, ardea Vega.

Dansul se desfăşura pe terasa din faţa clubului, sub cerul liber. Cosmin nu se ştia un dansator prea grozav ; participa doar pentru a nu-şi supăra gazdele. Fetele erau vesele, mai drăguţe ca oricînd, bucurîndu-se de o oarecare popularitate, dovedită de faptul că tot timpul erau anturate de un grup în care se discuta de „entropie", de „bozi", de lucrări ale unuia sau altuia din cei de faţă în timp ce rîsetele nu mai conteneau...

Descoperi într-un buzunar cîteva foi pe care i le dăduse Geo, imediat după întoarcerea de la lac, şi se retrase într-un colţ să le examineze mai cu atenţie. Un alai de chitarişti trecu pe lîngă el într-o veselie nemaipomenită. Îi văzu instalîndu-se pe o estradă, în mijlocul celor care dansau, primiţi cu aplauze şi chiote de entuziasm. În acompaniamentul chitarelor prinseră să cînte în cor cîntece despre veveriţe şi urşi, la propriu şi la figurat. În bună parte erau cîntece pe care le auzea pentru prima oară — probabil, compoziţii ale membrilor grupului.

Cosmin examină mai îndeaproape foile primite de la Geo. Semnele de pe fiecare pagină îi trezeau o neliniște inexplicabilă. Îl apucă un tremur general. Ca să se stăpînească, se ridică în picioare și porni la întîmplare, în direcția opusă veseliei generale.

— Afurisită oboseală ! Dar nu se poate să nu rezist !

Respiră adînc, simțind că e gîtuit de un acces de plîns.

— Nervii !

Se opri pentru cîteva clipe, încercînd să se relaxeze cu ochii închiși. Porni apoi din nou cu pași șovăitori. Aproape fără să-și dea seama, pătrunse în culoarul de vest și se trezi în sala cu instrumente muzicale. Nu era nimeni ; ardea doar o luminiță de siguranță ; se putea totuși orienta. Șirurile de clape ale unei orgi se conturau prin obscuritate ca o chemare albă ; le atinse cu vîrful degetelor aproape fără să vrea ; timbrul lemnos, caracteristic instrumentelor de acum trei sute de ani, din vremea lui Bach, îl înlănțui ca o vrajă. Simți o voluptate nemăsurată în a apăsa altă și altă clapă, clădind acord după acord. Bașii îi zguduiau coșul pieptului, acutele păreau să vină din înghețurile spațiilor siderale. Simțea nevoia să se confeseze muzicii ; starea sa de spirit se cristaliză într-un coral-preludiu, după care încercă să improvizeze niște variațiuni. Se simțea relaxat, cînta fără o concentrare deosebită... Abia acum observă pe tavan un șir de ferestre... De acolo, de sus, nu se înșela, priveau la el cîteva stele... Degetele i se încleștară într-un acord imens. În clipa următoare încremeni.

— Nu era cu putință ! Trebuia să verifice imediat !

Scoase din nou la iveală, cu mîinile tremurînde, foile primite de la Geo. În lumina slabă, semnele abia se zăreau, deodată însă parcă o mînă nevăzută le-ar fi incendiat, prinseră viață și în fața ochilor minții se multiplicară de o sută, de o mie de ori. Revăzu parcă aievea turnul elicoidal și scara spirală din interior ; făcînd abstracție de o regulă de transformare de o simplitate copilărească, erau aceleași semne ca și cele din turn, doar că cele din mîna sa nu reprezentau decît jalnice fragmente, fără nici o noimă...

Se ridică. În ușă se mișcă o umbră... Era Geo. Îl urmărise deci... Îl înșfăcă de braț fără să poată pronunța nici un cuvînt și-l tîrî pînă la cel mai apropiat pupitru conversațional. Acționă ecranul și sub ochii vrăjiți ai tovarășului său desenă șirul tuturor simbolurilor, unul după celălalt.

Planeta fără pterodactili

de MARCEL LUCA

I.

Sfîrșind descifrarea ultimelor fotografii ale planetei, Liana alese cîteva dintre ele, desfășurîndu-le în mînă ca pe un evantai la care privi îndelung. Făcîndu-și vînt cu piciorul, se roti de cîteva ori cu fotoliul pivotant, oprindu-se în cele din urmă cu fața spre interior, se ridică în picioare și, după cîțiva pași dansați, ajunse în mijlocul încăperii.

— Ce spuneți, „băețași", dacă eu ghicesc la ce vă gîndiți cu toții, fără excepție, în clipa asta ?!

Cei trei bărbați ridicară capul.

Liana le zîmbi cu oarecare inocență :

— Să fiți cavaleri și să recunoașteți că am avut dreptate : vă gîndiți că planeta ar putea fi... cît de cît populată, da, populată, cu o faună deosebită, stranie și... în secret ați dori să faceți conversație cu vreun pterodactil înzestrat cu rațiune ! V-am prins ?... se alintă ea. Ce-ar fi să-i spunem chiar „Planeta pterodactililor" ?!

Bărbații izbucniră în rîs : era un moment neprevăzut de destindere.

— Ai dreptate, cel puțin în ceea ce mă privește, și, cum văd că nimeni nu neagă, înseamnă că faci constatări mai eficiente decît psihoanalizoarele doctorului Svoboda, rosti Selino, ridicîndu-se și cuprinzîndu-și soția pe după umeri pentru a privi fotografiile.

Mic de statură și foarte brunet, pigmentat ireversibil de soarele Adriaticii, la cei patruzeci și cinci de ani ai săi, fiind întruchiparea bonomiei și jovialității medicului de astronavă, așa cum l-au construit filmele ultimului secol, cu singura pretenție pe care o impunea oricui și ar fi extins-o și asupra documentelor de identitate de a i se spune „nene" Svoboda, doctorul, mimînd extazul, întrebă din fotoliul său :

— Ei, fetițo, pînă una-alta, „băiețașul" cu psihoanalizoarele se declară instrument de rezervă și te roagă să-i comunici de la ce premisă ai pornit pentru a ajunge la o astfel de victorie... hm... absolută ?

— Atmosfera atît de bogată în oxigen, în...

— Mde... Au mai fost și alte planete cu atmosferă !

— Atmosfera, gravitația destul de redusă, lipsa centurilor de radiații nocive, distanța optimă față de astru, testele fotometrice care...

— Am capitulat, am capitulat, se apără doctorul, ridicînd mîinile deasupra capului şi izbucnind în rîs.

Comandantul Eino îşi desprinse cu greu ochii de pe silueta zveltă a Lianei, care, rezemată de umărul lui Selino, privea fotografiile, plecîndu-şi mult spre ele faţa aproape palidă, în contrast cu părul scurt, negru, cu irizări albăstrii.

„Cu toată perspicacitatea ei, numai faptul că o iubesc nu-l poate ghici", gîndi el cu tristeţe.

Eino încerca de fapt să se mintă. Îşi dădea seama, din rezerva tot mai accentuată a Lianei, rezervă exprimată cu delicateţe, cu compasiune chiar, că totuşi privirile sale lungi fuseseră observate, că rigiditatea lui forţată faţă de ea era interpretată cu flerul acela specific al femeilor la adevărata sa dimensiune. Îi era ruşine de el, de prietenul său, de ea...

Ordonă scurt:

— Selino, controlează din nou pe toate benzile de frecvenţă dacă există vreo activitate radio!

Îndreptîndu-şi privirea spre ecranul radiosondei, Eino vedea aceleaşi semnale codificate ale unui relief care nu spunea nimic deosebit şi reflexele chipului său prelung, cu ochi încercănaţi.

Lucrau cu toţii în tăcere.

„Bip"-uri mai lungi sau mai scurte, mai ascuţite sau mai voalate, plămădeau concertul straniu care, alături de izbucnirile intermitente, roşii, verzi şi albastre ale semnalelor de pe contoarele montate în panouri, au fascinat întotdeauna, copleşindu-l pe cel care a pus pentru întîia oară piciorul într-o astronavă.

Lansarea staţiei automate se realiză în condiţii bune. Pe ecranul central stăruia acum, din ce în ce mai mare, masa întunecată, turtită puternic, a planetei, aureolată de „hallo"-ul atmosferei.

Astronauţii priveau cu emoţie nedisimulată covorul compact de nori roşcaţi, spre care aveau senzaţia că înaintează ei înşişi. Imaginile se răsturnară, contrastele deveniră mai puternice — staţia intra în atmosferă prin ricoşeu aerodinamic — apoi din nou goana spre planetă, iar imaginile răsturnate şi din nou căderea.

Deodată un flash intens săgetă ecranul, care se întunecă rapid.

Selino, dezmeticindu-se primul, se repezi la un loc auxiliar şi, apăsînd febril pe claviatură, obţinu imaginea acum depărtată a planetei, de la unul din teleobiectivele astronavei.

— O explozie atomică! strigă Liana, ducîndu-şi mîinile la gură, într-un gest de supremă uimire.

Nu-i răspunse nimeni. Selino transfocă cum putu mai bine zona unde explodase staţia. Imaginea prezenta toate caracteristicile unei mici explozii nucleare în straturile superioare ale atmosferei.

— Pregătiţi încă o sondă automată! Trebuie să ne lămurim, zise în sfîrşit comandantul.

II.

— Nu, nu poate fi vorba de o civilizaţie care să ne egaleze, cu atît mai mult, de una care să ne depăşească, stărui Eino, frămîntîndu-şi cu gestul lui caracteristic părul blond.

Doctorul, care nu se mai mişcase din fotoliul său, se ridică în fine şi începu să se plimbe alene de colo-colo. Privind-o pe Liana, părea că i se adresează numai ei :

— N-am înregistrat nici o activitate radio organizată, nu-i aşa ? Şi-atunci, cum s-a realizat, după voi, dirijarea proiectilului nuclear pînă la impactul cu staţia noastră automată ?

— Dumneata ce crezi ? sări nerăbdător Selino.

Nenea Svoboda, aidoma tuturor doctorilor din universul raţional care-şi rostesc diagnosticul, îşi scoase ochelarii, îi şterse şi-i aşeză din nou pe nasul lui negricios :

— Au folosit, probabil, un sistem biocibernetic comandat, dacă vreţi ...te-le-pa-tic !

— O fi fost o armă absolut automată, îndrăzni să sugereze Liana.

Doctorul o privi sever.

— Oamenii ăştia, probabil, nici nu au un limbaj sonor ! explodă Selino. Vă daţi seama cît de mult se simplifică tentativa unui contact nemijlocit, deoarece...

Nenea Svoboda se întoarse spre el, întrerupîndu-l :

— Ei bine, oare capacitatea de comunicare telepatică nu presupune un stadiu superlativ de civilizaţie ?

— Nu, n-aş crede, exclamă Eino. Cu siguranţă că asta e natura lor dintotdeauna ; o confirmă chiar posibilităţile tehnice de care dispun.

— Aşa e, nene Svoboda. Exploziile atomice pe care le-am văzut ţin de „primitivism", dacă nu te supără formula, rosti Liana, fixîndu-l pe doctor cu ochii ei strălucitori.

— Hm, pufni acesta, ce vă face să credeţi una ca asta ? Prea vreţi să acordaţi totul cu legile care au fost valabile, poate doar pentru noi...

Eino răspunse zîmbind :

— Logica. Dealtfel, e o logică „elementară" (sublinie, nu fără răutate, ultimul cuvînt). Gîndiţi-vă la nivelul scăzut al radioactivităţii atmosferei dinaintea exploziilor şi la cel actual. Nu au fost explozii de proporţii, dar la dimensiunile planetei înseamnă totuşi ceva ; ceva suficient să deterioreze chiar un anumit echilibru, biologic să zicem. Dacă ar fi fost folosit de un dezintegrator atît de eficient şi de „curat", ca acelea de care dispunem noi, asemenea consecinţe ar fi fost evitate. Dar, ca să ajungi la dezintegratorul nostru, trebuie să parcurgi mai multe etape, între care fuziunea nucleară e un început obligatoriu...

Doctorul se scărpină în cap, nehotărît să cedeze.

— De ce-au ajuns atunci la o asemenea „soluţie-bumerang" ? Ca să nu mai vorbim de efectul unui răspuns din parte-ne, aflaţi „în legitimă apărare". Ne-au distrus în fond două staţii automate !

— Imposibil ! Eino clătină hotărît din cap. Securitatea navei este absolută. Nu ne poate atinge nimic. Şi-apoi, am putea ajunge la situaţia de a distruge o civilizaţie inferioară nouă. Nu sîntem conchistadori galactici, doctore !

— Se pare că debarcarea pe planetoid înseamnă o catastrofă pentru Ei, dacă reacţionează atît de violent, interveni Selino. Dealtfel, am o bănuială. Eino, dă-mi o capsulă individuală şi lasă-mă să cobor... Furnici, lăcuste sau cum or fi arătînd, trebuie să ştim cît mai repede.

— Nici nu mă gîndesc ! Vom pleca în curînd spre Pămînt ; acolo se vor lua toate măsurile necesare pentru realizarea unui contact cu cei de pe planetă. E mai bine aşa...

III.

Cînd încetară semnalele sonore ale complexului de alarmare, Liana şi doctorul Svoboda tocmai se ciocneau în uşa centrului de comandă. Intrară gîfîind, cu inimile palpitînd încă din pricina alergăturii pe coridoarele lungi ale astronavei.

Eino îi aştepta în picioare. Cum stătea în mijlocul încăperii, înalt, slab, cu părul blond, care-i decolora figura, palidă şi aşa în reflexele ochilor de un albastru incert, spălăcit aproape, comandantul părea mai degrabă un adolescent nehotărît decît şeful unei expediţii cosmice. Dar dacă fizionomia îl dezavantaja, vocea energică şi calmul său inperturbabil restabileau întotdeauna echilibrul.

Înainte ca cei doi să pună vreo întrebare, Eino îi informă :

— Selino s-a catapultat cu o capsulă spre planetă !

Liana păli îngrozitor ; căută cu ochii spre ecranul de control şi Eino observă.

— Se pare că deocamdată refuză să ia contactul cu noi.

Doctorul însă, înfiorat de modulaţiile metalice ale sirenelor, se ghemui într-un fotoliu.

— Cum de i-a reuşit „evadarea" ? întrebă el, în timp ce-şi controla pulsul.

— Deconectînd sistemul parţial de alarmă, a putut desigur deschide compartimentul capsulelor. Alerta a declanşat-o ordinatorul centrului de comandă simultan cu lansarea pe care a identificat-o drept un accident, odată ce nu i se ceruse asistenţa necesară dirijării şi urmăririi, explică Eino cu glas neutru.

Pe unul dintre ecranele secundare, începură să alerge fişii luminoase ; după cîteva secunde se stabiliză imaginea planetei spre care aluneca, într-un unghi larg, un punct minuscul. Videolocatoarele interceptaseră capsula.

Toţi trei priveau încordaţi punctul roşcat care devenea tot mai şters, confundîndu-se din ce în ce mai mult cu straturile cenuşii-argintii ale atmosferei. Imaginea fu întreruptă automat şi înlocuită cu caroiajul radiolocatoarelor clasice, ale căror desfăşurări de un alb perlat se roteau notînd neobosite azimutul, distanţa, altitudinea.

Eino vorbi ca pentru sine :

— Îl vor lovi dintr-un moment în altul, iar noi nu mai putem lua nici o măsură !...

Așteptau din ce în ce mai crispați explozia previzibilă. Liana, tot în picioare, nu-și dezlipea ochii de pe aparate, ținîndu-și împietrită mîinile împreunate la piept, a rugăciune.

Capsula cobora spre sol din ce în ce mai mult. Cînd cifra roșie marcă o sută de metri, doctorul sări în sus, într-un entuziasm spontan și, fără îndoială, nepotrivit cu momentele acelea de încordare, de nesiguranță :

— Gata ! Nu i se mai poate întîmpla nimic ! Am înțeles ce-a vrut să spună... Liana, comandante, a avut dreptate ! Le-a spus furnici. Ha, ha, ha ! Lăcuste ! Păi nu vă dați seama că sub o sută de metri nu i se poate întîmpla nimic ?

Liana și Eino îl priviră consternați, amîndoi intuind semnificația frazelor nițel incoerente ale doctorului, care continuă :

— ...Ce să i se-ntîmple ? Sînt niște gîngănii mărunte și firave și voi mai „vreți“ o explozie sub o sută de metri, care i-ar face una cu pămîntul ?! Ha, ha, ha... Rîdea în hohote, deconectîndu-se de tensiunea care-l copleșise aproape tot atît de mult ca pe Liana.

Glasul lui Selino interveni prin surprindere. Întoarseră capul spre ecranul central, unde Liana își văzu soțul care zîmbea cu ochii mijiți mult, cu buzele cărnoase răsfrînte copilărește.

— Eino, cînd vom ajunge pe Pămînt, mi se va interzice să mai zbor, dar orice sancțiune aș suporta, zău că o să merite. Prieteni, am descoperit o lume !

— Sînt tare mici, Selino ? strigă doctorul.

— Da, cred că da, încuviință Selino, zîmbind mereu.

— Dă-ne imagini, ceru comandantul emoționat deopotrivă cu ceilalți.

— Exclus acum. Rămîne pe data viitoare, cînd nu voi obține capsula prin efracție — chipul i se înnegură —, am luat-o din pricina grabei pe cea aflată în revizie. Nu numai că n-am teleobiective, dar nu voi avea combustibil suficient nici pentru a mă întoarce...

Eino se precipită spre ecran :

— Nu face nimic, aterizează, și în scurtă vreme te recuperăm !

Selino nu mai zîmbea ; părea nervos, cu atenția împărțită între dialogul cu cei de pe astronavă și ceea ce vedea în jurul lui.

— Ascultați, zise el cu glas aspru, ascultați cu atenție ! Planeta este suprapopulată... E locuită, pur și simplu, la centimetru pătrat. Nu știu cum arată ființele acestea, fără îndoială raționale, dar zboară împrejurul meu în nave discoidale foarte mici. Cîteva dintre ele, în timp ce coboram, au montat o instalație pe blindajul capsulei. Din momentul acela am realizat contactul... Acum îmi transmit telepatic, în mod constant, să nu aterizez. Numai pe cei cîțiva metri pătrați pe care i-ar ocupa capsula, aș strivi un oraș cu cîteva miloane de locuitori, ca să nu mai vorbesc de aria mult mai mare, afectată de șocul mecanic, caloric și toxic pe care l-ar produce motoarele de frînare...

Eino înțelegea prea bine ce înseamnă asta. În calitatea sa de comandant ar trebui să-i ceară să se înalțe cu ultimele rezerve

de combustibil, și, undeva sus, cît mai sus, să se autoanihileze... Dar Liana?... Cum îl va privi atunci Liana? Da, fără îndoială, rațional, îi va da dreptate, e și ea o „zburătoare", dar, în momentele ei de disperare, de singurătate, nu-l va socoti un rival care, într-un moment dificil, fără să mai caute o șansă, a hotărît rezolvarea aceasta groaznică, ireversibilă?...

Pentru prima dată în cariera sa, comandantul Eino era ceea ce părea — un nehotărît.

Liana, cu ochii răvășiți de temeri, din locul de unde nu se mișcase nici cu un pas de la începutul acestui coșmar, găsi puterea de a-l chema:

— Selino, Selino, ascultă-mă! Caută totuși un loc de aterizare! Nu se poate, izbucni deodată ascuțit, nu se poate, Selino, să nu fie pe planeta asta blestemată un pustiu, un ocean, munți măcar. Trebuie să cobori, Selino! Trebuie...

— Exclus, răspunse Selino. Într-un fel, sînt ființe ca și noi, Liana. M-ar fi putut distruge înainte de a intra în atmosfera densă, așa cum au făcut cu stațiile automate. Au înțeles însă că la bordul capsulei e un om! Eino, spune-mi ce să fac?

— Mărește altitudinea, mărește-o pînă hotărîm cum procedăm. Se întoarse spre cei doi: Ce spui, doctore?

— N-avem dreptul... dar, hotărăște, comandante. Selino va înțelege și el. Desigur...

Selino comunică:

— Altitudine maximă posibilă. „Piticii" îmi transmit că au înțeles situația. Eino, spune-mi totuși ce trebuie să fac! Extraordinar! Eino, „piticii" îmi indică o zonă cu o densitate mai mică... Două milioane și ceva de „suflete"!

Eino se simți eliberat. Era o rezolvare pe care Ei o hotărîseră; el o ratifica doar:

— Aterizează! Și comunică coordonatele!

Și-atunci, din colțul unde stătea aproape uitată, Liana alergă, cu părul negru răvășit pe obrajii palizi și scăldați în lacrimi, atinse cu mîinile într-o mîngîiere fugară materialul transparent și rece al ecranului, dincolo de care se aflau ochii cenușii ai soțului ei și strigă cu furie aproape:

— Distruge-te, Selino! Distruge-te!

Eino și doctorul îl auziră pe Selino murmurînd: „două milioane și ceva de suflete...", dar Liana, plîngînd sălbatic, văzu doar buzele iubitului murmurînd și chipul lui risipindu-se apoi în cioburile de lumină ale exploziei peste care ecranul așternu întunericul — fața vizibilă a neantului.

(din fanzinul „PARADOX", nr. 1 Timișoara, 1973)

ANAVI ÁDÁM

S-a născut la Turda în anul 1909.

A urmat cursurile Facultății de filozofie din Cluj, pe care a absolvit-o în 1937.

Actualmente este profesor secundar în Timișoara.

A scris teatru și poezie.

Poemul a cărui traducere o publicăm acum face parte din volumul „Etika és Kibernetika", apărut în 1970 în Editura Kriterion. Această lucrare a fost premiată de Asociația scriitorilor din Timișoara.

Versiunea românească a versurilor lui Anavi Ádám n-a urmărit atît fidelitatea literală, cît transpunerea ideilor esențiale vehiculate de original, verva discursului liric, materializat prin performanțe fonologice aproape intraductibile, și mai ales ironia subtilă la adresa celor ce consideră că ordinatoarele vor izbuti să calculeze nu numai picioarele stihurilor, ci și bătăile inimii poetului.

Acest număr al colecției noastre dorește să redea ceva din pulsul artistic al Timișoarei contemporane: coperta lui Sergiu Nicola, poezia lui Anavi Ádám, povestirea lui Marcel Luca, lucrări atît de diferite între ele, au totuși același punct de fugă: plăcerea de a explora viitorul și încrederea în omul care-l plăsmuiește.

Biblioteca Universalis

Variantă realizată de ADRIAN ROGOZ după un program de ANAVI ÁDÁM

Un matematician imaginase odată
— raționamentele-i erau inatacabile —
că versul, drama și romanul sînt numai șiruri numerabile
doar litere-ntr-o formă combinată
„O prea sterilă
aiureală
idee-joc fugar,
o teză în impas și în zadar
riscantă
și neoriginală,
chiar redundantă
și cu temeiuri ireale".
Iată verdictul doct și ferm
dat — într-un buletin — de-o cronică,

dar azi dezlegătoarea electronică
ce-a fost steril face fertil
și combinînd mulțimi de litere
sporește-aripele
Bibliotecii Universale.

Și cresc... cresc avid
slovele rîu infinit
Și, vezi, realizează
a oricărei cărți ipostază,
iar printre-aceste toate
fără sfîrșit
cataracte
una exact e
iscatul din semn holocaust
goetheanul vis numit Faust.

Carte-univers !
unde
renasc Suflete moarte, Hamlet și-al lui Arany vers,
neștiutele poeme rimbaldiene,
variantele eminesciene
sînt integral din nou create
atîtea opere trecute...
zori atice azi somnolente
ca presocraticele mari fragmente
pe care le credeam pierdute.

Bibliotecă — lume-n care nu-s lacune
pe Ossian chiar îl afli-acolo-n rune
întreg, neapocrif.
Și-n limba lui
Comédia lui Dante-o
găsești
și-n esperanto
transcrisă și-n sanscrită
sau într-al lui Coșbuc grai incisiv.

Biblioteca Universalis !
ea deci
disputa dintre ieri și mîine o decide
și totul știe
și înlocuiește
și-n treizeci de incinte

ea redactează toate
poemele promise și visate
de Anavi Ádám
și-n ordine strict alfabetică
tot ce s-a scris în lume pîn-acum
și ce se va mai scrie
fie roman sau poezie,
fie-ndreptare de-ortoepică
broșuri, gazete sau anuare
ori mersul drumurilor interplanetare.

Poete,
totul tinde
spre un scop
— de-ai fi și miop e-nvederat
că lumea noastră a zbucnit-o înainte :
doar roi de litere-i literatura
creația-i treabă de-automat,
deci nu mai osteni în van,
poete,
dă-ți în Lethe
peana de pean.

Nu-ți pese dar
de taina-acestor lucruri
de vrei
estetic să te bucuri !
Nevoie n-ai să bei
nici Tokai, nici Cotnar,
nici mîna către cărți să-ți urce
căci ca pe toți te-ajunge
frenetic
fiorul artei cibernetic.

În esență,
nu-ți fă griji
de cvintesență
nici nevoie n-ai de hașiș
sau de morfină :
pentru tine
o mașină
scrie și citește
chiar făr'de-ale
tale
deşte.

Cronică (en passant fantastică) a șahului

de EMANUEL REICHER

(URMARE DIN NUMĂRUL TRECUT)

XXIII.

Mirajul titlului suprem

Mă aflam în sala de festivități a Cazinoului din Marianské Lazné, gazdă a unui prestigios turneu în anul 1956. Privirile îmi alunecau deasupra marilor maeștri — revelații ale anilor de după război — pentru a se opri cu o justificată emoție asupra unuia dintre protagoniștii luptelor din deceniul 1931—1940 pentru titlul mondial: *Salo Flohr*.

Au trecut rînd pe rînd 19 runde. Cu o atitudine degajată, dovedind un calm imperturbabil și o ușurință firească în depășirea celor mai dificile momente, el a terminat concursul neînvins, clasîndu-se pe locul III—IV.

Gîndul mi s-a întors atunci spre vara anului 1930, cînd întreaga lume șahistă era mobilizată de cel de al treilea campionat al lumii pe echipe *.

Atenția publicului și a ziariștilor era polarizată de două aspecte senzaționale: Alehin, la prima masă a team-ului francez, obținea o suită magnifică de victorii (9 puncte din tot atîtea posibile), iar formația Poloniei cu redutabilele vîrfuri de atac — Rubinstein și Tartakower — conducea în clasament, amenințînd să detroneze Ungaria, învingătoarea primelor două ediții ale Turneului națiunilor.

Desigur că în aceste împrejurări performanța tînărului lider 14½ puncte din 17 partide, a trecut neobservată și puțini au fost aceia care au înțeles că apăruse o nouă stea pe firmamentul eșichierului.

*** Primul campionat mondial pe echipe — Turneul națiunilor sau „Cupa Hamilton Russel" — a fost organizat în anul 1927 la Londra. Un capitol viitor al cronicii noastre va prezenta interesanta evoluție a acestei competiții, intrată în limbajul curent sub denumirea de Olimpiadă.**

Născut la 21 noiembrie 1908, Salo Flohr nu avea încă 21 de ani cînd s-a clasat pe locul II la turneul de la Rogaska Slatina—1929. Afirmarea sa pe plan internațional a fost fulgerătoare, și după numai doi ani îl găsim în compania elitei epocii, la istoricul turneu de la Bled—1931, ocupînd un promițător loc IV—VII. Victoria de la Hastings (1931—1932), locul II (după Alehin) la Londra—1932 și locul II—III împreună cu Euwe (după același inepuizabil Alehin) la Berlin—1932 au premers unor succese ce l-au ridicat în rîndul pretendenților autorizați la titlul de challenger.

La aceasta se va fi gîndit oare încă din anul 1932 cînd își testa posibilitățile în meciul terminat nedecis + 3 ; —3 ; = 10 cu Euwe ? Probabil că da, mai ales că un an mai tîrziu îl va întîlni și pe Botvinnik cu care face tot scor egal : +2 ; —2 ; =8.

Din impresionantul său palmares am selecționat ca fiind cele mai semnificative : I—II la Sliaci—1932, locul II—III cu Euwe (după Alehin) atît la Berna—1932, cît și la Zürich—1934, locul I la Libverda—1934, locul I—III la Hastings (1934—1935), locul I—II la Barcelona—1935, locul I la Rosas—1935, locul II (după Alehin) la Hastings (1935—1936), locul I la Margate—1936, locul I—III la Kemeri—1937.

Atragem atenția asupra unui fapt deosebit de semnificativ : între anii 1927 și 1936, Alehin a cîștigat toate turneele la care a participat, în afară de două : Hastings (1933—1934) și Podebrady—1936. Cel care l-a depășit, cucerind primul loc în ambele competiții, a fost Flohr ! Un succes răsunător a repurtat însă la Moscova—1935 ; locul I—II *ex aequo* cu Botvinnik, înaintea lui Lasker și Capablanca ! Neînvins într-un turneu în care Botvinnik și Capablanca au pierdut cîte două partide, Flohr s-a arătat la înălțimea renumelui său de invulnerabil și a justificat încă o dată aspirațiile sale pentru un meci cu campionul lumii.

Posesor al unui stil pozițional în care se regăseau toate virtuțile marilor săi înaintași și contemporani, Flohr a dobîndit o uimitoare virtuozitate în exploatarea celor mai imperceptibile avantaje. Au rămas celebre finalurile lui în care dovedea superioritatea perechii de nebuni asupra oricărui cuplu de figuri ușoare (ca de pildă, partida a 6-a din disputa sa cu Botvinnik ; după simplificări succesive încă din faza de debut, s-a ajuns, la mutarea a 25-a, într-o poziție aparent fără perspective, transformată apoi, printr-un joc magistral, într-o victorie antologică).

Simțul de a prevedea intențiile adversarului și ușurința calculării exacte a variantelor lungi au stat la baza unei adevărate arte defensive, aproape inexpugnabilă chiar în fața asaltului celor mai bătăioși cavaleri ai eșichierului. Totodată însă, Flohr a fost adesea o pradă ușoară a vînătorilor de remize, din cauza tendinței sale de a ocoli primejdiile complicațiilor nebuloase. Preferința aproape exclusivă pentru structurile limpezi a devenit un handicap în ascensiunea sa către pisc și l-a împiedicat să parcurgă și ultimul versant ce-l despărțea de Everestul șahului.

Marele turneu A.V.R.O.—1938. testul cel mai important din deceniul al IV-lea pentru preten-

denţii la titlu, a evidenţiat într-o confruntare cu giganţii eşichierului limitele unei asemenea concepţii. Clasat ultimul, cu $4^1/_2$ puncte din 14 posibile, fără a cîştiga vreo partidă, Flohr şi-a văzut spulberat visul de a deveni challenger, deşi anul 1939 i-a adus trei importante succese: locul I la Leningrad—Moscova, înaintea lui Reshevsky, locul I la Kemeri şi locul II—III cu Capablanca (după Keres) la Margate.

În anii de după război, Flohr a desfăşurat o vie activitate competiţională, fără a-şi putea însă păstra poziţia de frunte în ierarhia mondială, la ultimul său mare concurs (turneul pretendenţilor—1950) terminînd pe ultimul loc. Fiind mereu unul dintre protagoniştii campionatelor Uniunii Sovietice, s-a menţinut vreme îndelungată într-un contact strîns cu noua dezvoltare a şahului, făcîndu-şi simţită prezenţa şi pe plan internaţional.

Flohr şi-a cucerit o binemeritată faimă şi ca publicist, graţie talentului său de a surprinde dramele eşichierului dintr-un unghi surîzător, uneori chiar sarcastic.

Poziţionalist pur, înnăscut, Salo Flohr a exercitat în mod paradoxal o influenţă fecundă atît prin valul succeselor cît şi prin eşecul său final. Evoluţia lui ne arată că nici cea mai teribilă tehnică nu poate parveni pe creste decît atunci cînd este însufleţită de curajul înfruntării furtunilor.

Toamna anului 1970, La Siegen (R. F. Germania) a avut loc în cadrul celei de a XIX-a Olimpiade întîlnirea U.R.S.S.—S.U.A. Peripeţiile giganticei încleştări dintre Spasski şi Fischer ne transformau pe toţi — jucători şi spectatori — în martorii pasionaţi ai unui semnificativ episod al istoriei şahului. Undeva, în freamătul tulburător al mulţimii surescitate producea o notă aparte calmul olimpian arborat de căpitanul nejucător al echipei sovietice, privirile senine şi tonul reţinut, cumpătat al scurtelor sale comentarii.

Momentul a rămas pentru mine memorabil. Tocmai el, *Paul Keres*, erou al unui sfert de veac de lupte pentru titlul mondial, era cel mai îndreptăţit să înţeleagă faptul că în faţa lui se desfăşura un dramatic preludiu la ceea ce avea în curînd să se numească „meciul secolului". Interesul stîrnit de celebritatea combatanţilor, emoţiile inerente unei asemenea confruntări erau însă dominate de înţelegerea filozofică a unui veteran trecut prin numeroase şi crîncene bătălii, cu rezultatele lor incerte pînă în ultima clipă.

Născut la 7 ianuarie 1916 la Narva (Estonia), Paul Keres a

debutat încă de la 13 ani, devenind, în foarte scurt timp, un redutabil maestru. În 1935 a cucerit campionatul țării și s-a făcut curînd remarcat printr-un procentaj promițător obținut la cea de a VI-a Olimpiadă : 12 1/2 puncte din 19 posibile.

Fulgerătoarea lui afirmare internațională s-a materializat printr-o avalanșă de izbînzi : locul I—II *ex aequo* cu Alehin la Neuheim-1936, locul I la München-1936, locul I—II la Margate (înaintea lui Alehin), locul I—III la Ostende, locul I la Praga, locul I la Viena, locul I la Stockholm, locul I la Semmering (șase performanțe senzaționale într-un singur an : 1937 !).

La turneul A.V.R.O.-1938, o răscruce a deceniului șahist dinaintea celui de al doilea război mondial, Keres — neînvins — și-a deschis drumul spre vîrful piramidei prin victoria cucerită împreună cu Fine. De atunci, timp de 25 de ani, va fi protagonistul unui „duel lung" pentru cîștigarea dreptului de a fi numit challenger al campionului lumii.

Din secvențele acestei incredibile înfruntări cu rivalii săi și cu timpul necruțător ies în evidență : locul I la Margate-1939, locul I—II la Buenos-Aires-1939, de trei ori locul II, după Alehin, la Salzburg-1942, München-1942 și Praga-1943, locul I la Poznan-1943, locul I—II, împreună cu Alehin, la Madrid-1943. Și o probă devenită clasică pentru aspiranții de atunci la titlul mondial : întîlnirea cu Euwe în 1939—1940, pe care l-a întrecut la limită : +6 ; —5 ; =3.

După cel de al doilea război mondial, activitatea lui Keres a căpătat o mare densitate, fiind tot mai strîns legată de vechile sale aspirații la titlu. Meci-turneul din anul 1948, în urma căruia Botvinnik a primit cununa de lauri a campionului lumii, îl situează pe Keres pe locul III—IV în ierarhia mondială, situație pe care și-o păstrează și după primul turneu al candidaților (Budapesta-1950).

Apoi a început și singulara „dramă Keres". La patru întreceri consecutive ale pretendenților : Zürich-1953, Amsterdam-1956, Iugoslavia-1959 și Curaçao-1962, o singură treaptă l-a despărțit de podiumul învingătorului, Smîslov (de două ori), Tal și Petrosian fiind acele ultime obstacole peste care n-a putut trece spre realizarea visului său.

Să ne oprim atenția asupra unor fapte care, în afară de aspectul lor spectacular, generează profunde semnificații asupra „marelui învins" și a celor ce-au cucerit laurii izbînzii.

În cele patru tururi ale turneului din anul 1959, Keres l-a întrecut (cu 3—1) pe principalul său concurent, Mihail Tal, care însă, în clasamentul final, a acumulat mai multe puncte, însumînd scoruri superioare la ceilalți participanți. O insolită decantare a valorilor a produs-o tînărul de 16 ani Robert Fischer. Egal cu Keres (2—2), el a fost întrecut net de Tal cu 4—0 (!), și astfel l-a propulsat pe primul loc pe viitorul învingător al lui Botvinnik.

Concursul de la Curaçao-1962 a fost extrem de echilibrat, datorită numărului enorm de remize, iar diferențele dintre primii clasați s-au realizat numai prin rezultatele față de cei din a doua jumătate a clasamentului. În atari condiții, Keres, după ce îl întrecuse cu 3—0 pe Benkö, a pierdut surprinză-

tor cea de a 4-a partidă şi a terminat la numai ½ puncte de Petrosian, care avea să ajungă campion al lumii.

Tema neşansei lui Keres a fost un bogat izvor de inspiraţie pentru nenumărate comentarii, pigmentate întotdeauna şi de regretul sincer al celor ce au admirat ani de-a rîndul creaţiile acestui titan al şahului. Dar ideea unor pure întîmplări trebuie abandonată, deoarece explicaţia fenomenului credem că se găseşte la intersecţia dintre unele carenţe de ordin psihologic ale învinsului şi calităţile de luptători ale celor victorioşi. Puterea combinativă şi cutezanţa lui Keres s-au frînt în faţa unor coloşi ai rigorii ca Smîslov şi Petrosian, în stare să-şi păstreze luciditatea în cele mai grele momente. La antipodul acestora, Tal avea „în sînge" patima riscului şi a marilor aventuri, era un as neîntrecut al confruntărilor pe marginea abisului.

Concursurile epocii contemporane au ridicat prin finişurile lor dramatice o problemă spinoasă : care este psihologia specifică a învingătorului, a aceluia care cîştigă turneele şi meciurile decisive ? Fiecare campion al lumii a dat acestei întrebări un răspuns aparte, pe care cititorul îl va descifra la timpul cuvenit. Datorită acestor fantastice încleştări s-au călit în focul luptei arme — teribile prin exacerbarea cîte unei însuşiri — care au schimbat apoi nu numai succesiunea la titlul suprem, ci şi sensul evoluţiei şahului actual.

Însuşi Keres a contribuit la apariţia noilor dinamici competiţionale, ceea ce explică statornica lui prezenţă printre corifeii vremii : locul II la Budapesta-1952, locul I—II la Hastings-1954/1955, locul I la Mar del Plata-1957, locul I la Hastings-1957/1958, locul I—II la Los Angeles-1963, locul I—II la Beverwijk-1964, locul I—II la Buenos Aires-1964, locul I la Hastings-1964/1965, locul I—II la Marianské Lazné-1965, locul I—III la Bamberg-1968.

Rezultatele muncii sale teoretice au o valoare inestimabilă pentru cel ce vrea să pătrundă în tainele eşichierului, opera lui Keres fiind o împletire a cunoştinţelor acumulate în deceniile anterioare cu cele mai noi cuceriri ale epocii, o sinteză ce poartă amprenta scînteii de geniu, capabilă să anticipeze căile viitoarelor analize şi descoperiri.

De cele mai multe ori, jocul lui Keres sugera ieşirea la vînat a unei pantere, încordarea ei, pînda şi atacul fulgerător. În faţa copleşitoarei personalităţi a lui Paul Keres, trecem peste faptul că el n-a fost niciodată campion al lumii, şi-l considerăm un locuitor de drept al Olimpului.

Europa — anul 1920. La Berlin, Viena, Paris, Londra şi în multe alte oraşe scenele s-au petrecut aidoma. În săli pline pînă la refuz, participanţii la simultane aşteptau cu îndreptăţită curiozitate confruntarea cu un neobişnuit maestru ce avea în jurul lui o aureolă de legendă. Un ropot de aplauze saluta apariţia „copilului minune", care, la nouă ani, cucerea într-un turneu triumfal o admiraţie unanimă. Dincolo de şah, oamenii doreau să vadă în „mi-

cul Samy" mai ales un simbol al puterii de regenerare a bătrînului continent pustiit de lungul și necruțătorul război mondial.

Născut în Polonia la 26 noiembrie 1911, *Samuel Reshevsky* a învățat șahul de la vîrsta de

5 ani, stîrnind interesul unor reputați maeștri ca Salwe sau Rubinstein prin uimitoarea-i ușurință de a asimila cele mai complexe principii strategice, pe care le punea imediat în practică. În plus, frecvente combinații fulgerătoare, izbucnind natural din cele mai simple poziții, îl făceau de temut în orice moment al partidei. Astfel, stilul său a tins încă de timpuriu către integralitate, fapt rar în cronica șahului, deoarece din acest punct de vedere nu-l putem asemui decît cu Morphy și Capablanca.

La sfîrșitul anului 1920, familia lui a emigrat în Statele Unite, unde, după cîteva eclatante turnee de simultane, prodigiosul băiat a cunoscut un fericit răgaz pentru complectarea educației sale școlare.

Turneul maeștrilor de la New York-1922 a numărat printre participanți și un elev de 11 ani, clasat surprinzător pe locurile II—VI. În numai cîțiva ani, copilul minune s-a transformat într-un luptător cu experiență ce se apropia de consacrarea deplină. Începutul deceniului al IV-lea a marcat asaltul cel mare: în campionatele din nordul S.U.A. (locul I în 1931, locul II în 1932 și 1933, locul I—II în 1934) și locul I, fără nici o înfrîngere, în turneul maeștrilor americani, la Siracusa-1934.

Primul mare turneu internațional european la care a participat l-a readus în amintirea celor ce îl admirau cu 15 ani mai înainte. Reshevsky a ocupat locul I, înaintea lui Capablanca, la Margate-1935, întrecîndu-l în partida directă. În palmaresul său au apărut apoi: locul I la Yarmouth-1935, locul III—V, după Botvinnik și Capablanca, la marele turneu Notthingham-1936, locul I—II la Kemeri-1937, locul I la Hastings-1937/1938, locul III—IV, după Keres și Fine, la A.V.R.O.-1938, locul II la Moscova-Leningrad-1939. După război, cele mai bune rezultate ale sale au fost: locul III—IV la meci-turneul pentru campionatul lumii (Haga-Moscova, 1948), locul II la Amsterdam-1950, locul I la New-York-1951, locul I—II la Havana 1952, locul I—II la Dallas-1957, locul I—II la Buenos Aires-1960, locul II la Maribor-1967, locul I la Tel Aviv-1968. De șase ori a purtat titlul de campion al Statelor Unite.

Un timp destul de îndelungat Reshevshy a fost singurul șahist care lupta de la egal la egal cu cei sovietici pentru supremație. Situația lui „izolată" a dat loc la nenumărate comentarii, dintre care unele puneau accentul pe jocul întîmplător al scorurilor față de cei din a doua jumătate a clasamentelor. Pu-

tem limpezi situația prin analiza rezultatelor directe numai dintre el și cei ce l-au depășit. Astfel, la meci-turneul din 1948: Botvinnik-Reshevsky $3^1/_2$—$1^1/_2$, Smîslov—Reshevsky 3—2. La turneul candidaților din 1953, unde a ocupat locul II—IV : Smîslov—Reshevsky $1^1/_2$—$^1/_2$, Bronstein—Reshevsky 2—0, Keres—Reshevsky 1—1. Un clasament pe baza partidelor jucate numai între ei de primii patru clasați ar fi arătat astfel : locul I—II. Smîslov și Bronstein $4^1/_2$ puncte, III. Keres 3 p., IV. Reshevsky $2^1/_2$ p.

Prezent timp de trei decenii între pretendenții la titlul suprem, Reshevsky a fost depășit mereu în ultima instanță de adversari mai puternici, care l-au împiedicat să-și realizeze visul nutrit probabil încă din copilărie.

Stilul său este un structuralism dinamic, brăzdat de fulgerul unor riposte nimicitoare. Unele lacune în arta defensivei și în pregătirea teoretică a deschiderilor au constituit punctele-i vulnerabile, împiedicîndu-l să fie un integralist pe măsura epocii sale.

Rolul lui în dezvoltarea școlii șahiste americane este de netăgăduit, și unul dintre fructele cele mai prețioase ale activității acesteia va fi un nou copil minune : Robert Fischer, actualul campion mondial. Morphy, Pillsbury, Capablanca, Reshevsky, Fischer... S-ar părea că dincolo de Atlantic, ștafeta eșichierului nu putea fi deținută decît de genii precoce.

*

În anul 1935, un alt tînăr șahist american trecea odată cu Reshevsky Oceanul în căutarea titlului suprem : *Reuben Fine.*

Născut la New York la 11 octombrie 1914, el a cunoscut o rapidă ascensiune, dobîndind doar în cîțiva ani un palmares prestigios : locul I în campionatele deschise ale S.U.A. din 1932, 1933, 1934, 1935, 1939, 1940, 1941, locul I la Detroit-1933, locul I la Hastings-1935/1936, locul I, înaintea lui Euwe și Keres, la Zandvort, locul I la Oslo, locul III—V (fără pierdere), *ex aequo* cu Euwe și Alehin, la Notthingham, locul I—II la Amsterdam (toate patru concursurile din 1936), locul I la Stockholm, locul I—II, la egalitate cu Keres, înaintea lui Alehin, la Margate, locul I—III la Ostende, locul II, după Keres, dar înaintea lui Capablanca, Reshevsky și Flohr, la Semmering (și aceste patru competiții într-un singur an : 1937).

Punctul culminant al carierei sale l-a constituit victoria, la egalitate cu Keres, la A.V.R.O.-1938. Învins de egalul său în întîlnirea directă, el a produs însă o impresie covîrșitoare asupra spectatorilor și specialiștilor, prin obținerea celui mai mare număr de jocuri cîștigate. Fine a decis în favoarea lui 6 partide, în vreme ce Keres, Botvinnik, Alehin, Reshevsky și Euwe numai cîte 3, Capablanca una, iar

Flohr nici una! Concluzia firească a fost aceea că noul lider al şahului american constituia tipul de challenger capabil să dea noi dimensiuni disputelor pentru campionatul lumii, imprimîndu-le un caracter aprig, decisiv.

Crescut de şcoala şahistă americană în cultul principiilor strategice, Fine îşi conducea manevrele într-un mod atît de agresiv, încît acest poziţionalist înnăscut trebuie situat — cu totul paradoxal — mai aproape de un mare tactician de felul lui Keres, decît de un titan al rigorii ca Flohr!

Time-out-ul pricinuit de anii conflagraţiei mondiale a avut însă consecinţe neprevăzute. După terminarea ostilităţilor şi moartea lui Alehin, cînd vechii şi noii pretendenţi la titlu au fost chemaţi de F.I.D.E. la marea confruntare a meci-turneului din anul 1948, o veste a uimit întreaga lume şahistă: Reuben Fine a renunţat la participare, motivînd că nu se poate sustrage obligaţiilor profesionale.

Cel care visase în tinereţe cucerirea titlului suprem a respins şansa care i s-a oferit şi s-a retras în liniştea reputatului său cabinet de psihanaliză din New York, nevrînd să se mai aventureze în domeniul atît de incert al competiţiilor. Sau, aşa cum se întîmplă adesea în profesiunea sa, nu s-a mai putut desprinde din reţeaua dependenţelor pe care el însuşi le-a creat pacienţilor săi?

Forfait-ul a devenit cu timpul şi mai de neînţeles, pentru că Fine n-a abandonat munca de cercetare începută încă dinaintea războiului, continuînd chiar să-şi publice lucrările. Din vasta lui operă teoretică, „Basic Chess Endings" şi „Modern Chess Openings" au devenit curînd clasice, demonstrînd o vastă erudiţie sistematizată într-un mod original şi eficient. Misterul acestei neaşteptate cotituri din viaţa uneia dintre marile personalităţi ale cronicii şahului nu va fi elucidat poate decît în viitoarele lui memorii, ceea ce va contribui la înţelegerea puternicelor maree psihologice declanşate de mirajul titlului de campion al lumii.

PREMII PENTRU ANTICIPAŢIE

Aflăm cu plăcere că doi autori (şi sf) cunoscuţi cititorilor noştri au fost premiaţi în ziua de 9 iunie crt.: lui Vladimir Colin **Asociaţia scriitorilor din Bucureşti i-a decernat unul dintre premiile de literatură consacrată copiilor şi tineretului pentru volumul „Capcanele timpului", iar al doilea premiu a fost acordat de Asociaţia scriitorilor din Timişoara lui** Mircea Şerbănescu **pentru lucrarea „Misterioasa sirenă". Ambele cărţi au apărut în editura „Albatros".**

Arta științifico-fantastică și Jacques Wyrs

de **AL. MIRONOV**

Cocoțat pe o scară, deasupra unei uși, un tînăr bălai așeza unul lîngă altul dreptunghiuri de culoare. Era în iulie 1972, în sala de expoziție a primei Convenții Europene de Science Fiction ce se desfășura la Triest. Cînd tînărul coborî, în urma sa rămase pe perete un fel de curcubeu în care culorile se învolburau, arzînd parcă.

A dispărut în mulțimea de privitori uimiți și nu l-am mai căutat, furat de minunea pe care ne-o lăsase. Pe pînzele lui se răsuceau șerpi de foc, mări din alte planete își ridicau către ceruri valuri violacee, făpturi ciudate, diafane și profund-înțelepte cătau la stele de foc, iar noduri de spațiu și timp deschideau hăuri mișcătoare.

Am înțeles că mă aflam în fața unor opere extrem de originale și m-am străduit să aflu cine era artistul. L-am cunoscut în seara aceleiași zile : se numea Jacques Wyrs, avea la acea dată 35 de ani și părea tipul desăvîrșit de boem parizian.

Enciclopedia Bordas îl citează printre cei mai mari pictori de după război, dar Jacques Wyrs nu arată a fi, din această pricină, o persoană simandicoasă. Este întotdeauna îmbrăcat simplu, uneori chiar exagerat de simplu, pare prieten cu toată lumea și este cunoscut în mai toate cercurile literare și artistice din Europa. Prieten cu Gérard Klein, Kurt Steiner, Forest Ackerman, Robert Heinlein și alte celebrități ale s.f.-ului mondial, Wyrs frecventează grupările franceze și americane ale fanilor fantasticului științific, traducînd adesea în culori ideile amicilor săi. De cele mai multe ori, se întîmplă însă invers : paternitatea ideilor transpuse plastic îi aparține, fiind o sursă de inspirație pentru scriitorii care îl cunosc.

Locuiește la Paris în Marais.

Tablourile lui sînt adesea folosite la ilustrarea edițiilor de lux ale cărților științifico-fantastice.

Lucrează mult, îndîrjit și este prezent cu lucrările sale la orice manifestație de science-fiction.

Înzestrat cu un rar simț al culorii, dotat cu o imaginație deosebită, Jacques Wyrs este astăzi unul dintre reprezentanții de avangardă ai artei științifico-fantastice.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

PREMIU III

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
PREȚUL 1 LEU 41007
IUNIE 1973